

Motion till riksdagen

1987/88:Jo528

av Karl Erik Olsson m. fl. (c)

om livsmedels- och konsumentpolitiken

Inledning

Människor kräver bra mat till rimliga priser. Maten ska vara fräsch, smaklig och nyttig. Allt fler ställer också högre krav på maten än tidigare. Dels beror detta på att människorna blivit kunnigare som konsument. Dels finns också orsakerna att söka i missförhållanden i livsmedelsindustrin och i jordbruket.

Människornas intresse för bra mat är välkommet. Under de senaste decennierna har kvalitén på maten tagits för självklar. Människor har valt att höja sin levnadsstandard på andra sätt.

Samtidigt motverkades matintresset av "slit och slängmentaliteten" som var förhärskande under 1960-talet. Det dagliga brödet skulle intas enkelt, gärna på stående fot.

Kosten och matlagning ansågs vara en fråga för de stora livsmedelsindustrierna och för centralköken.

Även inom andra områden negligerades människornas behov av god mat. Den medicinska forskningen koncentrerades på att finna botemedel för redan uppkomna sjukdomstillstånd. Kostens betydelse för hälsan begränsades till allmänna kostråd om matens sammansättning. Kunskapen om de långsiktiga effekterna av en felaktig kost var — och är fortfarande — bristfälliga hos en stor del av vårdpersonalen.

Parallellt med denna utveckling pågick ett arbete främst utanför de offentliga institutionerna av enskilda debattörer som påpekade att människor inte åt den mat som deras leverne fordrade. Matens sammansättning var anpassad till det samhälle där merparten av människorna tvingades till fysiskt tungt arbete. Här kom debatten om den skadliga potatisen, varningarna mot fett i nöt- och griskött m. m.

Livsmedelsproducenterna svarade på detta med en prissättning på produkterna där en låg fetthalt favoriserades. Dettaskedde t. ex. så att kött med låg fetthalt premierades. De svenska konsumenternas väg mot grå fläskkotletter hade inletts.

De små livsmedelsbutikerna med en personal som hade särskilda kunskaper om mat och dess tillagning slogs ut av stormarknader vars konkurrensfördel öppet angavs vara en minimal kundservice men ett lågt pris på varorna.

Den förda jordbrukspolitiken utformades efter denna livsmedels- och konsumentpolitik. Kvalitetsaspekterna i produktionen begränsades till att uppfylla de minimikrav som livsmedelslagstiftningen ställer. En storskalig djurhållning eftersträvades uttalat av regeringen och jordbruksministern så sent som i slutet på 1960-talet. De stora djurfabrikerna ansågs vara kvalitativt överlägsna den småskaliga djuruppfödningen. Därtill kunde djurfabrikerna genom s. k. effektivitetsvinster producera stora mängder av en produkt.

Effekterna av koncentrationspolitiken

De åtgärder som styrt livsmedelsproduktionen mot allt större enheter och en allt mer ensidig produktion ifrågasätts idag av ett folkflertal.

Förespråkare för stordriftsfilosofin har hittills kunnat anföra till stöd för sina uppfattningar att den fria detaljhandeln givit konsumenterna möjligheter att välja mat. Dessa debattörer har dock inte i någon utsträckning påtalat de brister som finns i nuvarande konsumentinformation. Trots detta har landets konsumenter reagerat.

Olika branscher upplever ett allt större köpmotstånd. I vissa fall är köpmotståndet riktat mot en produkt som sådan utan hänsynstagande till hur produkten produceras. Detta gäller exempelvis griskött.

Ytterligare ett exempel på köpmotstånd kan anföras. Det gäller höns och kyckling. Förekomsten av bakterier (*campylobacter*) i kyckling och höna har, i kombination med den uppmärksamhet hanteringen av djuren i slakterierna rönt, medfört ett kompakt köpmotstånd mot produkterna.

Numer har handeln också insett opinionens krav på bättre kvalitet på livsmedel. Vi har därför ett utbud av s. k. sprättägg, gårdsgrisar m. m. till ett något högre pris än de livsmedel som produceras på traditionellt vis.

Många gånger finns det ett aktivt intresse hos en enskild odlare att förädla livsmedel i nära anslutning till produktionen. Regelsystemet är dock så utformat att producentens och konsumentens intresse av en lokal livsmedelsproduktion ofta inte kan tillgodoses. En lokal livsmedelsproduktion är viktig av flera skäl. Det stärker konsumentinflytandet och möjliggör en bättre insyn i och inflytande över livsmedlens produktion. Samtidigt ger det producenten en nära kontakt med konsumenten. På så vis får producenten de möjligheter till klara och tydliga marknadssignaler från konsumenten vilket efterfrågats i jordbrukspolitiken som helhet.

De svenska livsmedlens kvalitet

Trots den kritik som framförts mot de svenska livsmedlen är de vid en internationell jämförelse av hög kvalitet. Framför allt är de inhemskt producerade produkterna säkrare ur ett antal aspekter.

Vi har ålagt de svenska odlarna ett antal restriktioner. Det gäller exempelvis formerna för olika kemiska ämnens användning. Det gäller användningen av mediciner i djurfoder. Det gäller också etiska restriktioner.

Generellt finns det därför fog för det provokativa påståendet att svensk

mat är säkrare och därmed av bättre kvalitet för konsumenten än de importerade livsmedlen.

Mot. 1987/88
Jo528

Kvalitén på de importerade livsmedlen

Det finns därför anledning att studera de metoder som är tillåtna internationellt men som inte accepteras i Sverige av de ovan angivna skälen:

Användningen av mediciner vid djuruppfödning

1. Antibiotika

Sedan den 1 juli 1985 är det förbjudet att använda antibiotika som en tillsats till foder i Sverige. Skälet för detta var att antibiotika regelmässigt gavs till alla djur i förebyggande syfte i de stora djurfabrikerna. Trots detta är det fortfarande möjligt att ge antibiotika till en hel besättning i förebyggande och lindrande syfte. Centerpartiet anser att detta krav bör skärpas. Djurhållningen ska vara sådan att endast de djur som visar symptom på sjukdom behandlas med mediciner. Internationellt är det dock fortfarande vanligt med antibiotika i foder.

Detta är skadligt för människan av följande skäl. En kontinuerlig tillförelse av antibiotika leder till att bakterierna utvecklar en motståndskraft mot medlen. Detta medför att kött och andra livsmedel kan innehålla resistent bakteriestammar som kan angripa människan. Dessutom leder en kontinuerlig konsumtion av kött och köttprodukter med antibiotikarester till en ökad risk för människan att utveckla allergier mot antibiotika.

Antibiotika används ofta i djurhållningen internationellt — både som en generell fodertillsats och efter särskild ordination. Konsumenterna får ingen information i butikerna eller på restaurangerna om det kött de står i begrepp att köpa innehåller antibiotika. För allergiska människor kan detta vara ett svårt problem.

Internationellt används ett antal andra mediciner eller medicinliknande preparat för att öka djurens tillväxt, öka vatteninnehållet i kött, lugna djuren m. fl. skäl.

2. Sexualhormoner

Det är förbjudet att använda sexualhormoner som en tillväxtfrämjande faktor i animalieproduktionen i Sverige. Även EG har numer beslutat att förbjuda användningen av dessa preparat. Medlen får dock fortfarande användas och används i England, Australien och Nya Zeeland.

Sverige importerar avsevärda mängder kött, främst bakdelskött från dessa länder.

Hormonerna tillförs för att öka djurens tillväxt. I olika forskningsrapporter har särskilt små barn visat sig vara känsliga för hormonrester i födan.

3. Sköldkörtelpreparat

Sköldkörtelpreparat, s. k. thyreostatika, används i humanmedicinen mot struma. I djurproduktionen används medlet t. ex. i vissa EG-länder för att öka djurens tillväxt vilket sker genom att tiden för födoupptaget i mat/tarmkanalen förlängs. Dessutom blir djuren lugna. En bieffekt är att preparaten leder till att djurkroppen tar upp mer vatten än normalt. Konsumenten köper därmed en vara som innehåller en för hög vattenhalt.

4. Tranquilizers — dvs. neuroleptika och Beta-blockerare

Även dessa preparat används i humanmedicinen inom psykiatri och inom t. ex. hjärt- och lungsjukvård. Medlen leder till en ökad tillväxt hos djuren. Därtill blir djuren lugna. Dessa medel får inte användas i Sverige men nyttjas flitigt internationellt.

Eftersom medlen är tillåtna är det vanligt att medicinera djuren inför transport till slakt.

Rester av dessa preparat återfinns vanligen i djurens inälvor efter slakt.

5. Arsenikpreparat

Även arsenikpreparat — vilka i höga doser är direkt livshotande för människor och djur — används ibland i djurhållningen internationellt. Dessa medel är vanebildande, dvs. dostoleransen höjs. Djuren mår dock bra av preparaten och tillväxten ökar. Medlen anses också vara verksamma mot infektioner, hudsjukdomar och motverkar diaréer hos djuren.

Arsenikpreparat kan påvisas flera veckor efter slakt.

6. Tungmetaller

Även tillförsel av tungmetaller ökar djurens tillväxt. Inte heller dessa medel får användas i svensk djurhållning men används flitigt internationellt.

Tillförsel av zink- och kopparpreparat är därför inte ovanliga. Tungmetallen zink är nästan alltid kopplad till cadmium, en för biologiskt material mycket giftig metall. Cadmium är en kalciumantagonist, dvs. metallen tränger ut och ersätter kalcium i ben och skelett. Metallen påverkar också njurarna.

Sammanfattning

Sexualhormoner, sköldkörtelpreparat, neuroleptika, arsenikpreparat, tungmetaller — allt detta är exempel på preparat som inte får användas i Sverige. Orsakerna till att preparaten förbjudits i vårt land är de risker som en användning av medlen för med sig för människorna och de krav på en någorlunda etisk djurhållning som vi har i vårt land. Mot denna bakgrund är det märkligt att importen av kött och köttkonserver inte omgärdas med en noggrann kontroll.

Den svenska kontrollen av importerat kött och köttprodukter.

Den svenska kontrollen av kött och köttprodukter utförs av särskilda besiktningsveterinärer när det gäller import av hela djurkroppar och styckade kött detaljer och av kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar när det gäller import av köttkonserver.

Kontrollen avser främst förekomst av bakterier som t. ex. salmonella. Hormonanalyser eller analyser för att påvisa tungmetaller, arsenik o. d. förekommer, enligt uppgifter vi inhämtat, inte. Skälen härför har inte redovisats.

När det gäller kontrollen av köttkonserver och liknande produkter är kontrollen än mer marginell och består av ett fåtal stickprov utförda av kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar.

En orsak till den bristfälliga kontrollen kan vara analysmetodernas tillförlitlighet. Ytterligare en förklaring kan vara att många av preparaten lättast återfinns i djurens inälvor vilka inte importeras till landet.

Etik och djurhållning

Formerna för djurhållning avviker i många länder från de krav som vi i Sverige ställer. När den svenska debatten kräver en inriktning av djurhållningen som kan exemplifieras med krav om fribetande kor och förbud mot burhöns är inriktningen i många andra länder den motsatta. I många länder i Europa är det t. ex. tillåtet med uppfödningmetoder som bestämt avvisats i Sverige. Vissa av metoderna har avvisats av djurhänsyn, andra åter av kvalitetsskäl.

Detta innebär *inte* att kraven på den inhemska djuruppfödningen ska sättas lägre. Däremot är det självklart att konsumenterna har ett berättigat intresse av att få information och kunskap om de skilda metoder som används i djurhållningen.

Odling av spannmål, grönsaker m. m.

Även odlingen av spannmål, grönsaker, rotfrukter m. m. skiljer sig på väsentliga punkter vid en jämförelse mellan Sverige och andra länder.

Internationellt betraktas en omfattande användning av handelsgödsel som absolut nödvändig. Växtnäring tillförs också i sådana mängder att det oundgängligen fordras intensiva insatser av bekämpningsmedel. Grogrunden för skadliga mikroorganismer som svampar blir god. Ensidig och intensiv växtodling kräver omfattande bekämpning av växtsjukdomar och skadedjur.

Från en avskrift ur radioprogrammet Lantbruksnytt vilket sändes under hösten 1987 framgår följande.

Normalt tillförs 200 kg. kväve per ha vid kornodling och mellan 250 till 300 kg. rent kväve per ha vid veteodling. Av denna mängd tillförs 100 kg. rent kväve per ha som s. k. sengödsling dvs. i axgång för att höja proteinhalten (vilket förbättrar bakningsegenskaperna). För att undvika liggsäd används stråförkortningsmedel två till fem gånger under odlingssäsongen.

Dessutom tvingas de europeiska odlarna att använda bekämpningsmedel mot svamp upp till sex gånger under samma period. Kontrollen av restmängder i spannmål av bekämpningsmedlen kan vara bristfällig.

Spannmålen lagras därefter under flera år i de s. k. interventionslagren innan de säljs på export. För att motverka svamp- och mögelangrepp under lagringen behandlas spannmålen med olika fosforpreparat. Fosfor är mycket giftigt för människor.

Bevisligen har spannmål som behandlats och lagrats på detta sätt importerats till Sverige. Eftersom spannmålen lagras orensad och importerats som sådan omfattas denna import över huvud taget inte av den svenska livsmedelskontrollen. Endast sådan spannmål som importerats som s. k. kvarnfärdig vara är enligt lagstiftningen livsmedel. Kontrollen av spannmål utförs av växtskyddsinspektionen och omfattar endast en besiktning av att spannmålen inte innehåller vissa skadedjur.

Någon analys av om partiet innehåller rester av svampbekämpningsmedel eller stråförkortningsmedel utförs alltså inte. Inte heller någon kontroll för att undersöka om partiet behandlats med fosforpreparat under lagring och om det finns rester av dessa preparat kvar.

Den spannmål som importerats till landet rensas därefter och mals till mjöl som distribueras och försäljs till konsumenterna på sedvanligt sätt. Nu åvilar kontrolluppgiften återigen kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar som genom stickprovskontroller ute i butikerna analyserar mjölet efter förekomst av t. ex. stråförkortningsmedel.

När de importerade partierna med hög proteinhalt blandas ut med inhemskt producerad spannmål av lägre halt är det inte möjligt att avgöra varifrån bekämpningsmedelsresterna härrör. Stickprovskontrollen kommer också in först när livsmedlet (mjölet) nått detaljhandeln. Det är därför inte heller möjligt att dra in ett parti mjöl med höga halter av rests substanser. Mot denna bakgrund är det inte förvånande att en analys ur ett antal mjölförpackningar ger olika resultat.

Det beskrivna tillvägagångssättet leder till misstanken om att importörerna medvetet kringgår den livsmedelskontroll vi har i landet. Det kryphål som finns i lagstiftningen bör därför omgående täppas till. Spannmål som importerats till landet för livsmedelsanvändning ska kontrolleras på samma sätt som andra importerade livsmedel.

Ytterligare ett exempel på skillnaderna mellan inhemsk produktion och internationell produktion av livsmedel kan illustreras av vitkål. I vissa länder används upp till 14 olika kemiska bekämpningsmedel i vitkålsodlingarna varav 10 inte används i vårt land. Vissa av preparaten är så giftiga att de numer inte får användas förrän vitkålshuvudet knyter sig. Skälen härför är att preparaten orsakade en omfattande fågeldöd därigenom att fåglarna drack av förgiftat vatten i kålodlingarna.

Vitkål importerats till landet inte minst från Europa. Den svenska livsmedelskontrollen för dessa importprodukter utförs av växtskyddsinspektionen på statens livsmedelsverks uppdrag. Även för de i Sverige förbjudna preparaten finns i vissa fall gränsvärden. Det är därmed möjligt att införa vitkål till landet som innehåller rests substanser av preparat som inte får användas i vårt land på grund av sin giftighet.

Årligen redovisar statens livsmedelsverk (SLV) en redogörelse för den livsmedelskontroll som verket svarat för under året. I denna rapport ingår därmed inte den kontroll som kommunernas hälsoskyddsförvaltningar svarar för och inte heller besiktningsveterinärernas arbete.

Rapporten omfattar därmed endast kontrollverksamheten för importerade frukt och grönsaker. Av rapporten framgår att verket vid stickprovskontroller funnit bekämpningsmedelsrester i ett antal partier.

Stickprovsvksamheten utgår från att partiet inte innehåller sådana mängder av rests substanser att det måste avvisas. I de fall detta påvisas har SLV i praktiken ytterligt små möjligheter att förhindra att partiet sprids på marknaden. När så sker förs den aktuella importören upp på en särskild lista för s. k. riktad provtagning. Importören har därmed kännedom om den mer intensiva och fullständiga kontroll som kommer att utföras på de partier som därefter kommer till landet. Det är inte förvånande att den riktade kontrollverksamheten ofta visar att partierna med marginal faller inom det tillåtna området.

Informationen om verkets kontrollverksamhet redovisas i efterhand. Det har förekommit att partier med upp till 1 000 % högre värden än de tillåtna mängderna importerats utan att verket eller någon annan myndighet kunnat förhindra spridning av partiet till konsumenterna.

Listan på produkter skulle kunna göras lång. Samma förhållanden som råder för grönsaker gäller även för potatis, rotfrukter och för frukt. SLV utför också kontroller av inhemskt producerade frukter och grönsaker. Inte i något fall har verket vid dessa kontroller funnit så höga halter som i vissa importerade partier. Till detta kommer att verket endast analyserar för vissa preparat. Ett antal av analyserna utförs för medel som överhuvudtaget inte är tillåtna i Sverige. Sammantaget medför detta att vi har fog för uppfattningen: De svenska livsmedlen är säkrare för konsumenterna och har därmed en bättre kvalitet.

Den rimliga slutsatsen är:

- Livsmedel som framställs med hjälp av bekämpningsmedel och fodertillsatser som inte är tillåtna i Sverige ska inte importeras.
- Import av produkter som avses användas som livsmedel ska omfattas av den svenska livsmedelskontrollen.
- Livsmedelskontrollen ska samordnas och omfatta de bekämpningsmedel och fodertillsatser som används på den internationella marknaden.
- Formerna för livsmedelskontroll ska förbättras med bl. a. möjligheter att kvarhålla importpartier tills analysresultaten är kända.

Konsumenternas rätt till information

I den svenska lagstiftningen finns ett antal lagar och regelverk som syftar till att stärka konsumenternas ställning. En central förordning avser konsumentverkets och konsumentombudsmannens arbetsuppgifter. Av verkets instruktion (SFS 1984:942) framgår verkets åligganden. I § 5:e stycket åläggs verket "att utföra eller låta utföra undersökningar av olika varor,

tjänster och andra nyttigheter". I samma paragraf 7:e stycket stadgas vidare att verket har ett myndighetsansvar för "att informera konsumenterna om för dem väsentliga fakta och förhållanden".

Konsumentverket och dess generaldirektör (KO) har också utfört ett stort antal provningar och undersökningar av viktiga varor för konsumenterna. Dit hör exempelvis verkets omfattande provningsverksamhet för hushållsapparater. Verket har likaså medverkat till att tillsammans med olika branscher ta fram tvingande riktlinjer för konsumentinformation. Här kan nämnas deklaraationsplikten avseende textilvaror där såväl varans innehåll som tillverkningsland ska anges.

Sammantaget har verkets arbete medfört att konsumenterna har tillgång på bra och tillförlitlig information om ett stort antal varor.

Detta förhållande gäller dock inte livsmedelssektorn. Någon märkning av ursprungsland förekommer inte. Inte heller någon tvingande deklaraation om varans innehåll.

Det svenska konsumentskyddet kan därför med fog sägas vara bättre när det gäller alla andra varor än livsmedel. Informationsskyldigheten är därmed större för varor som diskmaskiner och matberedare än för livsmedel.

När det gäller möbler har verket och möbelbranschen överenskommit om en deklaraation av möbler som bl. a. anger möbelns hållbarhet och dess användningsområde. Det är dessutom självklart att det inte är så att en köksstol måste deklarerars som en köksstol och trädgårdsstol som en trädgårdsstol.

Inom livsmedelsområdet är förhållandena inte så enkla och rätlinjiga. Där är en åsnebiff inte alltid en åsnebiff — den kan serveras som nötkött.

Livsmedelskontrollen åvilar som tidigare sagts statens livsmedelsverk. Detta medför dock *inte* att konsumentverkets allmänna informationskyldighet gentemot konsumenterna så som den uttryckts i verkets instruktion 3 § 5:e att-satsen är tillgodosedd. Satsen ålägger verket att informera konsumenterna om för dem väsentliga fakta.

Enligt centerpartiet är det ett väsentligt faktum för en allergiker att få information om att kött kan innehålla antibiotikarester. Det är ett viktigt förhållande för konsumenterna att få information om att köttet endast bör konsumeras efter upphettning. Vetskapen om att ett livsmedel kan innehålla tungmetallrester liksom rests substanser av sexualhormoner och sköldkörtelpreparat är inte oväsentligt för människorna. Detta är väsentliga fakta som det åligger konsumentverket att informera om.

Konsumentverket har också en skyldighet att utföra undersökningar av varor, tjänster och andra nyttigheter. Detta sker enligt vår uppfattning i en alltför ringa omfattning i i dag.

Konsumentverket bör därför utvidga sin verksamhet att i högre grad än nu omfatta livsmedel såväl importerade sådana som inhemskt producerade. För den enskilde konsumenten är kraven på kvalitet desamma oavsett var livsmedlet producerats.

Konsumentverket bör därför åläggas att omgående påbörja ett konsumentinformerande arbete avseenden följande insatser:

- Märkning av livsmedlet med ursprungsland. Detta torde kunna utformas med märkningen av textilvaror som förebild.

- Information om livsmedlets innehåll. Denna informationsskyldighet bör omfatta såväl de varor som försäljs i detaljhandeln som de varor som tillhandahålls på restauranger och andra näringsställen.
- Information om livsmedlets användningsområde och begränsningar här för. Hit hör t. ex. information om rekommenderad tillagning.

Syftet med verksamheten är att ge konsumenterna valmöjligheter. Varje konsument ska därmed ha tillgång till sådana uppgifter om varorna att de kan göra ett fritt och självständigt val. Denna möjlighet förvägras konsumenterna inom livsmedelsområdet i dag.

Det eviga äpplet

Allt fler livsmedel bestrålas. Hållbarheten blir därmed obegränsad. Det evigt frestande äpplet är en realitet. Vi måste räkna med att det årligen till landet förs in ett stort antal produkter i avsevärda kvantiteter som bestrållats.

Bestrålning med Cs 137 är en vanlig konserveringsmetod i många länder. Det finns enligt centerpartiet flera skäl att avstå från bestrålning och inte heller tillåta att livsmedel som behandlats enligt metoden importeras. Tanken om bestrålning strider mot livsmedelspolitikens övergripande mål om friska, färska och fräscha livsmedel.

Människan är en biologisk varelse som behöver biologiskt levande föda. Bestrålad mat är död mat. Den är skenbart oförändrad i förhållande till den färska produkten. Den förändras i princip inte över tiden. Detta är det förrädiska med metoden.

Vi vet att produkten påverkas av bestrålning. Viktiga naturliga enzymer och vitaminer förstörs. Födoämnets proteiner förändras — men maten ser likadan ut. Däremot vet vi ännu inte om människan riskerar att skadas efter att ha konsumerat bestrålade livsmedel under lång tid.

Slutsatsen måste vara:

- Bestrålad mat är onaturlig mat. Därför ska bestrålning som konserveringsmetod förbjudas såväl vad avser inhemska produkter som för importerade livsmedel.

Märkning — en nödvändig garanti

Alla livsmedel bör datummärkas. Detta bör gälla såväl de livsmedel som säljs förpackade som de som försäljs i lösvikt. Det är fullt möjligt att informera konsumenterna om t. ex. plockningsdag för frukt och om skördedag för grönsaker.

En märkning med tillverkningsdag, skördedag eller förpackningsdag är också ett sätt att motverka möjligheterna att införa bestrålade livsmedel i landet. Även av detta skäl är datummärkning nödvändig.

Konsumenterna bör också få information om vem som tillverkat ett visst livsmedel. En stor svensk grönsaksdistributör har redan på eget initiativ genomfört detta. Märkning av tillverkare eller odlare används också internationellt. Det är viktigt att genomföra en märkning av livsmedel också med dessa uppgifter.

Inhemsk frukt och grönsaker bör också märkas så att konsumenterna får informationer om tillverkaren. Odlare och tillverkare kommer på detta sätt att få tydligare signaler från marknaden och konsumenterna om vilka varor som är tillfredsställande och om vilka kvalitetskrav konsumenterna ställer.

För de importerade varorna har kravet om tillverkarmärkning också andra fördelar. En sådan märkning medger en selektiv importkontroll därigenom att envar odlare/tillverkare kan kontrolleras. I det fall kontrollen visar oacceptabelt höga värden kan det fortsatta kontrollarbetet riktas särskilt mot dessa odlare/tillverkare. Reglerna för märkning av livsmedel som saluförs i Sverige bör därför kompletteras med

- datummärkning avseende plockningsdag, skördedag eller förpackningsdag,
- märkning av tillverkare/odlare.

Folkhälsomålet — en livsviktig fråga

Under den senaste tiden har olika forskningsrön visat att kostens betydelse för en god hälsa underskattats. Allt fler sjukdomstillstånd kan orsakas av en felaktig kost. Här är det viktigt att poängtera att kosten naturligtvis ensamt leder till sjukdomen. I kombination med andra faktorer kan dock kosten vara det avgörande för hälsa eller sjukdom. Den förebyggande medicinen måste därför i ökad utsträckning inriktas på att belysa bl. a. kostens betydelse för hälsa.

Fortfarande är kunskaperna om kostens betydelse ofullständigt kända. Redan nu vet vi dock att valet av råvaror liksom metoderna för tillagning av maten påverkar hälsoriskerna.

Det är därför viktigt att informera och utbilda konsumenterna om lämpliga metoder och råvaruval. En sådan verksamhet är en grannliga uppgift. Informationen måste därför vara sakligt underbyggd och syfta till att även ge människor valmöjligheter. En ökad kunskap i dessa frågor är angelägen också därför att en allt större del av födointaget sker utanför hemmet. Människor måste därför ha kunskaper nog att kunna ifrågasätta och kräva en näringsriktig och hälsosam mat oavsett om den tillagas i hemmen eller inte.

Konsumentutbildningen i skolan är ett särskilt viktigt område. Goda matvanor grundläggs i unga år. Barnen och ungdomarna måste därför få möjligheter att grundlägga dessa även i skolan. Konsumentutbildningen får inte hänvisas till enbart de timmar som avsätts för verksamheten i läroplanen. En stor del av denna bör bedrivas dagligen därigenom att skolluncherna utnyttjas som ett utbildningstillfälle.

Hemställen

Med hänvisning till vad i motionen anförs hemställer vi

1. att riksdagen av regeringen begär en översyn av regleringen rörande livsmedelshantering m. m. i syfte att underlätta möjligheterna till lokal livsmedelsproduktion,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om antibiotikainblandningen i foder,

3. att riksdagen beslutar att import av livsmedel som produceras på ett i Sverige förbjudet sätt inte skall tillåtas,

4. att riksdagen beslutar att import av produkter som avses användas som livsmedel skall omfattas av livsmedelskontrollen,

5. att riksdagen av regeringen begär förslag till en utvidgning av livsmedelskontroll till att omfatta alla de bekämpningsmedel och fodertillsatser som används och som kan tänkas ha använts i importerade livsmedel,

6. att riksdagen av regeringen begär förslag om effektiviseringar av livsmedelskontrollen,

7. att riksdagen av regeringen begär insatser så att märkning av livsmedlens ursprungsland införs,

8. att riksdagen av regeringen begär förslag om en förbättrad information om livsmedel såsom i motionen anförts,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentverkets ansvar och insatser avseende information om livsmedlens användningsområde m. m.]

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bestrålad mat inte får produceras, införas eller försäljas i Sverige,

10. att riksdagen av regeringen begär förslag om datummärkning av livsmedel så som i motionen anförts,

11. att riksdagen av regeringen begär förslag om producent- och tillverkarmärkning av livsmedel,

[att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentutbildning i skolan. ²]

12. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i övrigt i motionen anförts om inriktningen av konsument- och livsmedelspolitiken.

Stockholm den 26 januari 1988

Karl Erik Olsson (c)

Kerstin Göthberg (c)

Bertil Jonasson (c)

Lennart Brunander (c)

Karl-Anders Petersson (c)

¹ 1987/1988: L728

² 1987/88: Ub399

